

„KNYGOTYROS“ PUBLIKACIJŲ SKLAIDA TARPTAUTINIŲ MASTU: BIBLIOMETRINĖ ANALIZĖ

GIEDRĖ MIKNIENĖ

Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka
Žygimantų g. 1, LT-01102 Vilnius, Lietuva
El. paštas: mikniene@mab.lt

Straipsnyje pateikiami Lietuvos knygotyros srities mokslo darbų, publikuotų 2000–2011 m., kiekybinio tyrimo rezultatai. Tyrimo objektu pasirinktas Lietuvos mokslo darbų leidinys „Knygotyra“. Siekiama atskleisti, kiek šiame žurnale skelbiamos publikacijos pastebimos ir vertinamos pasauliniu lygiu. Publikacijų srautas analizuojamas aštuoniais efektyvių mokslo žinių sklaidą pasaulyje lemiančiais aspektais. Tyrimo metu nustatyta, kad „Knygotyra“ atitinka šešis minėtus kriterijus. Tai rodo, kad Lietuvos knygotyros mokslas sėkmingai įsilieja į pasaulio mokslo publikacijų srautą. Kartu pastebima, kad lituanistinė „Knygotyros“ orientacija lemia menką tarptautinį žurnalo straipsnių citavimą ir tai, kad nėra tarptautinės bendraautorystės.

Reikšminiai žodžiai: knygotyra, publikacijos, tarptautinė sklaida, duomenų bazės, citavimas, bibliometrinė analizė.

Mokslo žurnalai yra svarbi mokslo komunikacijos dalis. Dėl greitos mokslo žinių sklaidos ir publikacijų prestižiniuose mokslo žurnaluose pripažinimo jie atlieka svarbų vaidmenį mokslo komunikacijoje, todėl publikacija mokslo žurnale išskiriama kaip esminis mokslo komunikacijos elementas [2, 81]. Efektyvi žurnaluose skelbiamų mokslo žinių sklaida yra svarbi sėkmingos mokslinės komunikacijos proceso dalis, leidžianti mokslininkų idėjoms, atliktų tyrimų rezultatams pasiekti plačią mokslo bendruomenę, būti pastebėtiems ir įvertintiems. Nuo veiksmingos mokslo žinių sklaidos priklauso ir

paties žurnalo pripažinimas ne tik savo šalyje, bet ir tarp pasaulio mokslininkų.

Lietuvos mokslininkai knygotyros ir jai artimų mokslo šakų tyrimus publikuoja šešiuose šalies leidiniuose: tęstiniuose mokslo darbų leidiniuose „Knygotyra“, „Bibliografija“, „Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka“ (iki 2009 m. vadinosi „Lietuvos mokslų akademijos biblioteka“), „Vilniaus universiteto bibliotekos metraštis“, „Archivum Lithuanicum“ bei profesiniame žurnale „Tarp knygų“ [8, 295–296]. Knygotyros mokslo publikacijų sklaidos tyrimui pasirinktas tęstinis mokslo darbų leidinys

„Knygotyra“. Tokį pasirinkimą lėmė šios priežastys:

1. Tarp minėtų leidinių „Knygotyra“ yra vienintelis Lietuvoje specializuotas leidinys, kuriame telkiasi didžioji dalis knygotyros ir jai artimų mokslo šakų publikacijų.
2. Lietuvoje „Knygotyra“ yra pripažinta kaip šiuolaikinius mokslo reikalavimus atitinkantis leidinys, kuriam keliami griežti turinio kokybės reikalavimai. Jis įtrauktas į periodinių ir tęstinių mokslo leidinių, kuriuose publikuoti darbai įskaitomi ginant daktaro ir habilituoto daktaro disertacijas, sąrašą [14, 120]. Taigi šiame leidinyje skelbiami tik geriausi dviejų recenzentų įvertinti moksliniai straipsniai.

Straipsnyje pateikiami „Knygotyros“ publikacijų bibliometrinės analizės rezultatai, atskleidžiantys vienos iš mokslinės komunikacijos proceso dalių – šiame leidinyje skelbiamų mokslo žinių sklaidos pasaulyje – prielaidas ir realią situaciją.

Knygotyros publikacijų sklaidos tyrimui pasirinktas 2000–2011 m. laikotarpis. Tokį pasirinkimą lėmė tai, kad leidinio „Knygotyra“ periodą iki 1999 m. įvairiais, taip pat ir mokslo žinių sklaidos, aspektais, jau yra nagrinėjusios Vanda Stonienė ir Ona Voverienė. V. Stonienė 2000 m. publikuotoje „Knygotyros“ 1970–1998 m. analitinėje apžvalgoje aptarė leidinio istoriją, struktūrą, produktyviausius Lietuvos bei užsienio autorius, redaktorių kolegijos sudėtį, apipavidalinimą ir platinimą [14]. O. Voverienė tais pačiais metais paskelbė knygotyrinių ir informacijos mokslų leidinių citavimo analizę, apimančią 1949–1998 m. [18]. Joje, be kitų

leidinių, aptariamas ir „Knygotyros“ (buvusių „Bibliotekinininkystės ir bibliografijos klausimų“) cituojamumas knygotyruose ir informacijos mokslų leidiniuose.

Šiame straipsnyje pateikiama bibliometrinė „Knygotyros“ analizė yra V. Stonienės ir O. Voverienės atliktų tyrimų tęsinys, akcentuojantis leidinio tarptautinės sklaidos aspektą, t. y. kiek jame skelbiamos mokslo žinios pastebimos ir vertinamos pasauliniu lygiu.

Lietuvoje be minėtų tyrimų buvo skelbta ir daugiau straipsnių, aptariančių „Knygotyros“ leidinį mokslinės komunikacijos aspektu. „Knygotyros“ 45 gyvavimo metų jubiliejui skirta 2006 m. publikuota Elenos Macevičiūtės apžvalga apie Osvaldo Janonio parengtą „Knygotyros“ turinio rodyklę [10]. Joje pristatomas „Knygotyros“ publikacijų pasiskirstymas pagal turinį ir produktyviausi „Knygotyros“ autoriai. Marija Stonkienė, Erika Janiūnienė ir Renata Matkevičienė 2010 m. atliko ir paskelbė formaliosios mokslo komunikacijos mokslo leidiniuose „Knygotyra“ ir „Informacijos mokslai“ 2000–2005 m. kiekybinį tyrimą [15]. Tyrimo autorės analizavo Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto mokslininkų straipsnių publikavimo minėtuose leidiniuose apimtis, Lietuvos ir užsienio šalių autorių institucinę priklausomybę, išskyrė produktyviausius autorius. Tyrimo rezultatai leido padaryti išvadą, kad Vilniaus universiteto Komunikacijos fakulteto mokslininkų formalioji mokslo komunikacija telkiasi Lietuvoje.

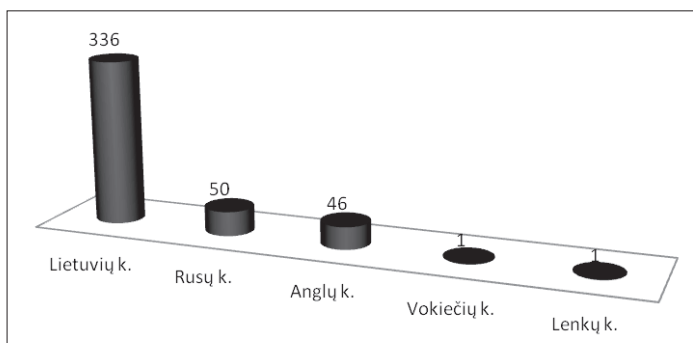
„Knygotyros“ mokslinės produkcijos analizė atlikta aštuoniais aspektais, lemiančiais efektyvią mokslo žinių sklaidą pasaulyje. Tai publikavimo kalba, santraukų kalba ir

apimtis, tarptautiškumas, tarptautinė bendraautorystė, tarptautinė redaktorių kolegijos sudėtis, atviroji prieiga prie elektroninių mokslo kūrinių, referavimas tarptautinėse duomenų bazėse, tarptautinis citavimas.

Tyrimo metu naudoti kiekybiniai metodai: publikacijų srauto kiekybinių charakteristikų analizė ir citavimo analizė.

Žurnalo *publikavimo kalba* lemia jo pastebimumą ir prieinamumą pasaulio mokslininkams. Per 12 nagrinėjamų metų

Estijos, Lenkijos, Latvijos, JAV, Čekijos, Ukrainos) mokslininkai, rusų kalba – ir Lietuvos, ir jos kaimynių – Baltarusijos, Lenkijos, Rusijos, Latvijos mokslininkai (žr. 1 lentelę). Lietuvos knygotyrininkai seka Rusijos mokslininkų idėjomis, jas plėtoja savo darbuose, todėl „Knygotyroje“ publikuojama daug šios šalies mokslininkų straipsnių. Užsienio mokslininkų darbai publikuoti ne tik minėtomis kalbomis, bet ir lietuviškai. Tai yra redakcinės kolegijos sprendimu iš-

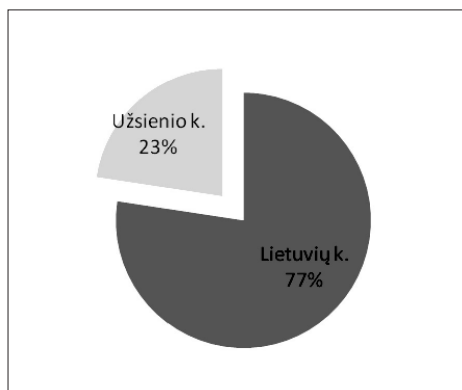

1 pav. „Knygotyros“ straipsnių publikavimo kalba

(2000–2011 m.) „Knygotyroje“ buvo publikuoti 463 straipsniai¹. Didžioji jų dalis (336) buvo skelbta lietuvių kalba. Tai sudaro 72,6 proc. viso publikacijų srauto.

Devyniasdešimt aštuoni „Knygotyros“ straipsniai (27,4 proc.) publikuoti užsienio kalbomis: rusų, anglų, lenkų ir vokiečių (žr. 1, 2 pav.).

Straipsnius anglų kalba publikavo užsienio šalių (Prancūzijos, Slovėnijos, Suomijos,

2 pav. „Knygotyros“ straipsnių publikavimo kalba (procentinė išraiška)

¹ Straipsnis čia suprantamas plačiąja prasme kaip bet koks mokslinės produkcijos žanras (recenzuotas straipsnis, pranešimas, mokslinė recenzija ir pan.).

1 lentelė. Užsienio autorių publikacijos „Knygotyroje“ pagal kalbas

Metai Kalba	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Iš viso
Anglų	-	1	4	2	5	9	3	3	8	1	8	2	46
Rusų	3	3	5	2	2	4	2	5	5	6	8	1	46
Lietuvių	1	1	5	3	5	-	5	1	2	1	1	4	29
Lenkų	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Vokiečių	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
Iš viso	6	5	14	7	12	13	10	9	15	8	17	7	123

versti žymių knygotyros specialistų Lietuvos mokslui reikšmingi darbai arba užsienyje gyvenančių lietuvių publikacijos.

2000 m. pasirodė du straipsniai vokiečių ir lenkų kalbomis, tačiau nuo 2001 m. liko trys pagrindinės publikavimo kalbos: lietuvių, rusų ir anglų. Anglų kalba yra tarptautinė mokslo kalba, ja sukurtiems darbams atsiveria daug didesnė rinka, todėl šia kalba publikuojami tyrimai, kartu ir leidinys, kuriame jie skelbiami, yra pastebimi ir vertinami pasaulyje. Rusų kalba yra viena iš labiausiai pasaulyje paplitusių kalbų, kuria vyksta mokslinė komunikacija tarp buvusių sovietinio bloko šalių. Taigi „Knygotyroje“ publikuojami tyrimų rezultatai anglų ir rusų kalbomis suteikia galimybę apie juos sužinoti didžiajai daliai pasaulio mokslininkų.

Palyginus duomenis apie „Knygotyros“ straipsnių publikavimo kalbą su ISI WoS duomenų bazėje referuojamų humanitarinių ir socialinių mokslų srities lietuvių kalba leidžiamų Lietuvos žurnalų atitinkamais duomenimis, straipsniai pagal publikavimo kalbą, 2012 m. gegužės mėnesio duomenimis, pasiskirstė taip:

- žurnale „Filosofija. Sociologija“ – 81 proc. lietuvių ir 19 proc. anglų kalba,

- žurnale „Problemos“ – 87 proc. lietuvių ir 13 proc. anglų kalba,
- žurnale „Logos“ – 57 proc. lietuvių ir 43 proc. anglų kalba.

Kaip matome, pagal užsienio kalba skelbiamų straipsnių skaičių „Knygotyra“, kurioje publikuota 27 proc. straipsnių užsienio kalba, lenkia tik žurnalas „Logos“. Tai rodo realias „Knygotyros“ galimybes būti pastebėtai ir skaitomai pasaulio mokslininkų.

Vis dėlto „Knygotyros“ publikacijų pasiskirstymas pagal kalbas rodo, kad nors reikšminga dalis straipsnių publikuota užsienio kalbomis, „Knygotyra“ labiau orientuota į Lietuvos skaitytoją. Tai lemia humanitarinių ir socialinių mokslų specifika, nes jų paskirtis yra visų pirma tyrinėti tos šalies ir tautos kalbą, istoriją, literatūrą, paveldą [7, 35].

„Knygotyros“ vyriausiasis redaktorius Domas Kaunas išskyrė tokius lituanistinę leidinio orientaciją lemiančius veiksnius [9]:

- užduotis tarptautinėje mokslo erdvėje atstovauti Lietuvos mokslui ir jos humanitarinei kultūrai;
- sovietiniu laikotarpiu knygotyra patyrė ypač daug suvaržymų. Iš esmės nebuvo tiriami lietuviškos spaudos draudimo

(1864–1904), Nepriklausomos Lietuvos (1918–1940), vokiškosios okupacijos, išeivijos, religinės knygos istorija bei raidos dėsningumai, tautinių mažumų, vienuolynų rašto ir knygos kultūra;

- knygotyros prigimtis, glaudžiai susijusi su nacionaliniais interesais: tenkinti su valstybine kalba susijusius mokslo bendruomenės poreikius, ugdyti mokslininkų pilietiškumą, mentalitetą ir mokslo terminiją.

Straipsnių *santraukų kalba* taip pat turi daug įtakos leidinio turinio prieinamumui ir skaitomumui pasaulyje. Santrauka yra viena svarbiausių ir dažniausiai skaitomų mokslinio darbo dalių, todėl, parašyta pasaulyje plačiai vartojama kalba, ji suteikia galimybę užsienio skaitytojui susipažinti su straipsnyje nagrinėjama problema, tyrimo rezultatais ir išvadomis.

Visi „Knygotyroje“ skelbiami moksliniai straipsniai turi santraukas: lietuviški straipsniai – santraukas užsienio kalba, užsienio autorių straipsniai – santraukas lietuvių

kalba. Tiesa, santraukų kalbos reikalavimai tiriamuoju laikotarpiu kelis kartus keitėsi (žr. 2 lentelę). 2000–2001 m. Lietuvos autoriams buvo leidžiama santraukas pateikti bet kuria užsienio kalba, 2002–2005 m. ir 2008–2011 m. santraukos buvo pateikiamos tik anglų kalba, 2006–2007 m. – anglų ir lietuvių kalbomis. Kelių straipsnių autoriai parengė santraukas dar ir vokiečių bei prancūzų kalbomis. Taigi matome, kad lietuvių kalba publikuoti moksliniai straipsniai visada turėjo santraukas kuria nors užsienio kalba (dažniausiai anglų). Tai leido lietuvių kalbos nemokantiems užsienio mokslininkams susipažinti su pagrindinėmis straipsnių tezėmis.

Nagrinėjamo laikotarpio „Knygotyros“ straipsnių užsienio kalba santraukos visada buvo verčiamos į lietuvių kalbą, išskyrus du straipsnius, kurių santraukos buvo parengtos tik anglų kalba. 2002–2005 m. ir 2008–2011 m. užsienio kalba parašyti straipsniai turėjo santraukas ne tik lietuvių, bet ir anglų kalba. Toks sprendimas turėjo

2 lentelė. „Knygotyros“ santraukų kalba

Straipsnio kalba	Santraukos kalba				
	2000	2001	2002–2005	2006–2007	2008–2011
Lietuvių	anglų / vokiečių / prancūzų	anglų / vokiečių / rusų / prancūzų	anglų	anglų + lietuvių / anglų + lietuvių + vokiečių / anglų + lietuvių + prancūzų	anglų
Anglų	–	lietuvių	anglų + lietuvių	anglų + lietuvių	lietuvių
Rusų	lietuvių / anglų	lietuvių	anglų + lietuvių	–	anglų + lietuvių
Vokiečių	lietuvių	–	–	–	–
Lenkų	anglų	–	–	–	–

dar labiau padidinti leidinio skaitomumą tarp užsienio mokslininkų.

Taigi „Knygotyroje“ pateikiamos mokslinių straipsnių santraukos daro šį leidinį labiau prieinamą užsienio skaitytojui, padeda jam geriau susipažinti su leidinyje publikuojama moksline medžiaga. Tačiau kai kurios santraukos yra pernelyg mažos apimties, todėl nėra pakankamai informatyvios, neatskleidžia pagrindinių publikacijos minčių. Tiesa, tam įtakos turėjo leidinio redaktorių kolegijos keliami reikalavimai santraukų apimčiai. Pavyzdžiui, 2000 m. užteko 600 spaudos ženklų santraukos, arba 7 teksto eilučių. Tokios apimties santraukoje sunku atskleisti straipsnio esmę (tyrimo tikslą, metodus, rezultatus ir išvadas), taigi trumpa santrauka skaitytojui teikia nedaug naudos. Santrauka turėtų būti ne anotacinio, bet referatinio pobūdžio.

Nuo 2003 m. 39 tomo redaktorių kolegija labai padidino santraukų apimties reikalavimus – jos negalėjo būti trumpesnės nei 30 eilučių. Iš tiesų 30–50 eilučių galima laikyti optimalia santraukos apimtimi, tenkinančia skaitytojo, ypač nesuprantančio lietuviškai, poreikius gauti išsamią apibendrintą informaciją apie darbo turinį. Deja, ne visi autoriai laikėsi šio nurodymo. Tiriamuoju laikotarpiu „Knygotyroje“ publikuota 21 santrauka, neatitinkanti minimalių reikalavimų, t. y. trumpesnė nei 600 spaudos ženklų. 14 iš jų parašytos Lietuvos autorių, 7 – užsienio autorių. Taigi redaktorių kolegijai reikėtų griežčiau kontroliuoti, ar santraukų, ypač anglų kalba, apimtis atitinka reikalavimus, nes išsamios lietuviškų straipsnių santraukos

užsienio kalba galėtų padidinti leidinio skaitomumą ir vertę pasaulyje.

Skaitytojų patogumui „Knygotyros“ turinys spausdinamas ne tik lietuvių, bet ir anglų kalbomis, kad tiek Lietuvos, tiek kitos šalies skaitytojas galėtų jam suprantama kalba perskaityti straipsnių antraštes. Jeigu straipsnio kalba yra ne lietuvių, turinyje skliaustuose įrašoma, kokia tai kalba. Deja, atliktas tyrimas parodė, kad vienuose turiniuose ji nurodoma, kituose – ne. Tokio nevienodumo reikėtų vengti. Tai klaidina skaitytojus ir mažina leidinio informatyvumą.

Svarbus tarptautinės mokslo komunikacijos aspektas yra *tarptautiškumas*, t. y. procentinė kitų šalių autorių publikacijų dalis žurnale. Šis rodiklis apibūdina ne tik užsienio autorių norą ir galimybes patekti į žurnalą, bet ir žurnalo pasaulinės sklaidos galimybes [4]. Jis turi įtakos leidinio moksliniam pripažinimui bei skaitytojų įvertinimui ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje.

Kaip jau buvo minėta, per nagrinėjamą laikotarpį „Knygotyroje“ publikuoti 123 užsienio autorių darbai (arba 26,6 proc. bendro publikacijų skaičiaus) iš 16 šalių (žr. 3 lentelę ir 3 pav.). Jų geografija – ištis plati: nuo kaimynių Lenkijos, Latvijos, Baltarusijos iki kitų žemynų – Amerikos ir Australijos.

Detalesnė publikacijų pasiskirstymo pagal šalis analizė parodė, kad produktyviausiai „Knygotyroje“ bendradarbiavo penkių šalių – Estijos, Lenkijos, Latvijos, Rusijos ir Vokietijos – mokslininkai. Jų straipsniai sudaro daugiau nei du trečdalius viso užsienio autorių publikacijų srauto. Tai suprantama, nes šių šalių atstovai yra

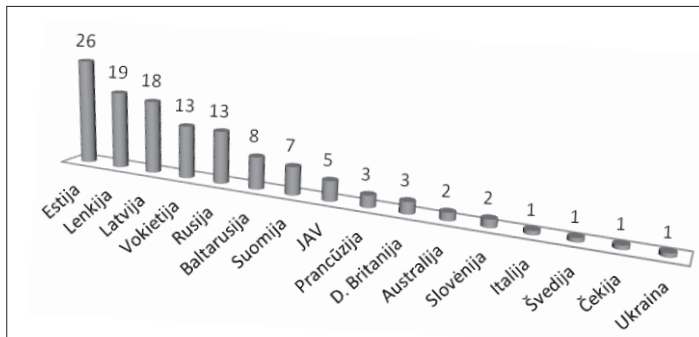
ir redaktorių kolegijos nariai. Kitų 11 šalių autoriai per nagrinėjamą laikotarpį paskelbė po 1–8 publikacijas.

Palyginus „Knygotyros“ tarptautiškumo rodiklį (26,6 proc.) su ISI WoS duomenų

bazėje referuojamų humanitarinių ir socialinių mokslų srities lietuvių kalba leidžiamų Lietuvos žurnalų atitinkamais rodikliais („Filosofija. Sociologija“ – 12,3 proc., „Problemos“ – 32,9 proc., „Logos“ – 59 proc.),

3 lentelė. Užsienio autorių publikacijos „Knygotyroje“ pagal šalis ir metus

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Iš viso
Estija	3	1	2	1	6	3	3	–	3	1	2	1	26
Lenkija	1	2	3	–	2	3	–	2	2	2	2	–	19
Latvija	1	1	2	1	–	4	1	2	3	1	2	–	18
Vokietija	1	1	3	2	1	–	2	–	1	1	–	2	13
Rusija	–	–	1	1	1	1	3	1	1	1	2	1	13
Baltarusija	–	–	–	1	–	–	–	1	1	2	2	1	8
Suomija	–	–	1	1	–	2	–	1	–	–	2	–	7
JAV	–	–	2	–	2	–	–	–	1	–	–	–	5
Prancūzija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	1	3
D. Britanija	–	1	1	–	–	–	–	–	–	–	1	–	3
Australija	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	–	–	2
Slovėnija	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	2	–	2
Italija	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	–	1
Švedija	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	–	1
Čekija	–	–	–	–	–	–	–	–	1	–	–	–	1
Ukraina	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	–	1	1
Iš viso	6	6	14	7	11	13	10	8	15	8	17	7	123

3 pav. Užsienio autorių publikacijų pasiskirstymas „Knygotyroje“ pagal šalis

matyti, kad „Knygotyroje“, kurios tematika orientuota į nacionalinį mokslą, publikuojama pakankamai daug užsienio šalių autorių darbų, kurie, tikėtina, sudomina kitų šalių skaitytojus.

Mokslo leidinio sklaidą tarptautiniu mastu skatina *tarptautinė bendraautorystė*, t. y. Lietuvos ir užsienio autorių bendradarbiavimas atliekant tyrimą ir skelbiant jo rezultatus. Tokie darbai tampa labiau pastebimi ir vertinami tarptautinėje mokslo visuomenėje. Atliekant tyrimą paaiškėjo, kad „Knygotyroje“ analizuojamu laikotarpiu nebuvo publikuota nė vieno bendro darbo su užsienio autoriumi. Skirtingai nuo fizinių, biomedicinos ir technologijos mokslų, socialiniuose ir humanitariniuose moksluose bendraautorystė nėra paplitęs reiškinys. Tą įrodo ir „Knygotyros“ tyrimas. 2000–2011 m. buvo paskelbti 22 straipsniai, parengti dviejų–penkių autorių. Tai sudaro tik 4,75 proc. bendro „Knygotyros“ publikacijų skaičiaus per 11 tiriamų metų. Kaip jau minėta, tarp jų nebuvo nė vieno darbo, parengto su užsienio autoriumi.

Didesnes žurnalo pasaulinės sklaidos galimybes lemia *tarptautinė redaktorių kolegijos sudėtis*. „Knygotyros“ redaktorių kolegija visą tiriamą laikotarpį buvo tarptautinė: iki 2005 m., be Lietuvos mokslininkų, ją sudarė Estijos, Vokietijos, Lenkijos ir Latvijos specialistai. 2006 m. į žurnalo redakcinę veiklą buvo įtraukti dar dviejų šalių – Rusijos ir Suomijos – mokslininkai.

Redaktorių kolegija rūpinasi, kad leidinyje būtų skelbiami tik kokybiški moksliniai

tyrimai. Publikuojamų straipsnių kokybę ir aukštą lygį užtikrina redaktorių kolegijos priimta straipsnių recenzavimo sistema, į kurią yra įtraukiami užsienio šalių specialistai. Recenzavimas ir anksčiau, ir šiais laikais, kai mokslinė leidyba transformuojasi į skaitmeninę formą, yra vienas iš svarbiausių mokslinės produkcijos turinio įvertinimo ir kokybės patikros instrumentų [6, 296]. Taigi bendras darbas su patyrusiais ir žymiais užsienio šalių specialistais padeda kelti leidinio prestižą ne tik Lietuvoje, bet ir užsienyje.

Atviroji prieiga prie elektroninių mokslo kūrinių užtikrina geresnę jame skelbiamų mokslo žinių sklaidą pasaulyje, suteikia platesnę ir patogesnę prieigą, išplečia mokslinės komunikacijos galimybes. Humanitarinių mokslų sričiai priskiriamų mokslo kūrinių autoriai, vertindami viešos prieigos teikiamas galimybes, nurodo, jog viešos prieigos didžiausia nauda yra jos teikiamos galimybės susipažinti su mokslo rezultatais ir užtikrinti tų rezultatų ir idėjų sklaidą [11, 92]. Atviros prieigos straipsnis turi didesnę įtaką mokslo komunikacijoje negu publikuotas tradicine forma, nes jo paplitimas yra ribotas, taip pat ribota ir jo įtaka mokslo raidai. Kad straipsnis būtų kuo daugiau cituojamas, jis turi būti paskleistas kuo plačiau ir kuo greičiau. Ši tikslą padeda pasiekti atviroji prieiga [1].

Žurnalas „Knygotyra“, kaip ir dauguma Lietuvos mokslo leidinių, turi skaitmeninį atviros prieigos variantą lietuvių ir anglų kalbomis, kuriame skelbiami 2000 m. ir vėliau publikuoti tomai. Taip suteikiama galimybė bet kuriuo metu, bet kurioje pasaulio vietoje

nemokamai susipažinti ir vertinti žurnale skelbiamų mokslinių tyrimų rezultatus, t. y. užtikrinama platesnė mokslo žinių sklaida ir efektyvesnė mokslo komunikacija. Publikacijų autoriams atviroji prieiga laiduoja jų darbų matomumą pasaulyje, didesnę jų skaitomumą, naudojimą kituose tyrimuose ir kartu citavimą [17, 46].

Pastebėta, kad ne visada užtikrinama nuolatinė prieiga prie internete skelbiamų „Knygotyros“ straipsnių. Per visą tyrimo laikotarpį (balandžio–rugpjūčio mėn.) pirmieji aštuoni tomai (34–42) skaitytojams buvo neprieinami. Suaktyvinus tomo nuorodą, buvo pranešama, kad toks puslapis nerastas. Pasak Žibutės Petrauskienės, vienas iš elektroninio išteklių vertinimo kriterijų yra pastovus, nesikeičiantis išteklių adresas – jis turi būti randamas toje pačioje vietoje visada – dabar ir ateityje [13, 228]. Taigi norint užtikrinti kokybišką mokslo rezultatų sklaidą ir aukštą leidinio vertinimą, skaitmeninės „Knygotyros“ žurnalo versijos leidėjui reikėtų nuolat prižiūrėti jo skelbiamos informacijos prieinamumą, sąsajos elementų veikimą.

Mokslo žurnalų *referavimas tarp-tautinėse duomenų bazėse* yra svarbus žurnalo vertės ir tarptautinio pripažinimo rodiklis. Duomenų bazes, kuriose referuojami mokslo leidiniai, pagal pateikiamos informacijos išsamumą galima suskirstyti į bibliografines ir viso teksto. Be duomenų bazių, mokslinius straipsnius taip pat padeda rasti atvirosios prieigos ištekliai – žurnalų katalogai (kolekcijos), talpyklų registrai, kurie dar labiau didina Lietuvos leidinių sklaidą ir prieinamumą.

„Knygotyra“ referuojama šiuose užsienio elektroniniuose ištekliuose: keturiuose bibliografinėse duomenų bazėse, vienoje viso teksto duomenų bazėje, dvejuose elektroniniuose žurnalų kataloguose, dvejose periodinių leidinių duomenų bazėse ir viename elektroninių dokumentų archyve.

Bibliografinės duomenų bazės:

- *Book History Online (BHO)*. Nyderlandų nacionalinės bibliotekos kuriamoje bibliografinių duomenų bazėje pateikiami pagrindiniai bibliografiniai straipsnių duomenys, trumpa anotacija ir reikšminiai žodžiai anglų kalba. Referuojami 1996–2001 m. „Knygotyros“ straipsniai.
- *Library, Information Science & Technology Abstracts (LISTA)*. Pateikiami 2007–2011 m. „Knygotyros“ straipsnių pagrindiniai bibliografiniai duomenys, reikšminiai žodžiai, santraukos lietuvių ir anglų kalbomis. Šioje bazėje referuojami ne tik moksliniai, bet ir visi kiti žurnalo straipsniai (mokslo šaltinių publikacijos, recenzijos, apžvalgos, kronikos, įvairnybės).
- *Library and Information Science Abstracts (LISA)*. „Knygotyros“ straipsniai referuojami nuo 2004 m. Bazėje pateikiama bibliografinė informacija ir trumpa publikacijos anotacija.
- *MLA International Bibliography*. Tarptautinės organizacijos *Modern Language Association of America* duomenų bazėje pateikiami 1970–2005 m. (t. 1–45) „Knygotyros“ straipsnių pagrindiniai bibliografiniai duomenys, reikšminiai žodžiai anglų kalba.

Viso teksto duomenų bazės:

- *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text (LISTA)*. „Knygotyros“ straipsniai referuojami nuo 2010 m. Bazėje pateikiami ne tik bibliografiniai straipsnių duomenys su santraukomis, bet ir visas publikacijos tekstas.

Kiti elektroniniai ištekliai:

- *Directory of Open Access Journals (DOAJ)*. Į šį atviros prieigos elektroninių žurnalų katalogą įtraukti žurnalai privalo užtikrinti nemokamą prieigą prie viso teksto straipsnių, todėl mokslininkai gali be apribojimų jais naudotis ir cituoti juose publikuojamus tyrimų rezultatus. „Knygotyra“ į DOAJ įtraukta 2007 m. Be pagrindinių duomenų apie žurnalą (ISSN, tyrimų objekto, leidėjo, publikavimo kalbos, leidinio tematiką nusakančių reikšminių žodžių), kataloge pateikiamos nuorodos į skaitmenines leidinių versijas.
- *Elektronische Zeitschriftenbibliothek*. Elektroniniame žurnalų kataloge aprašomi atvirosios prieigos elektroniniai žurnalai. Pateikiami pagrindiniai leidybinių žurnalų duomenys bei nuorodos į jų svetaines.
- *Ulrich's Web*. Pasaulio periodinių leidinių bibliografinėje duomenų bazėje pateikiama išsami informacija apie pasaulio periodinius leidinius, nuorodos į jų svetaines bei duomenys apie jų atspindėjimą duomenų bazėse.
- *Socolar*. Elektroninių dokumentų archyve kaupiami duomenys apie žurnalus, suteikiančius atvirąją prieigą prie viso teksto

straipsnių, bei apie laisvai prieinamus mokslo institutų saugyklų ir asmeninių svetainių išteklius. Pateikiami pagrindiniai bibliografiniai straipsnių duomenys (antraštės, autoriai, reikšminiai žodžiai, santraukos) bei nuorodos į leidinio ar saugyklos svetainę. „Knygotyra“ referuojama nuo 2003 m. 39-ojo tomo.

„Knygotyra“ referuojama trijuose Lietuvos elektroniniuose ištekliuose: ▫ *Tarptautinėje mokslinėje duomenų bazėje „Lituanistika“*. Atvirosios prieigos viso teksto duomenų bazėje referuojami ekspertų įvertinti lituanistikos mokslo darbai. Bazės tikslas – vienoje vietoje kaupti, sisteminti ir aprašyti lituanistikos mokslinius tyrimus, kad jie būtų matomi Lietuvos ir pasaulio mokslo erdvėje ir padėtų Lietuvos humanitarinių ir socialinių mokslų mokslininkams integruotis į Europos Sąjungos ir pasaulio mokslo erdvę [16, 26]. Duomenų bazėje pateikiami publikacijų bibliografiniai duomenys bei santraukos lietuvių ir anglų kalbomis. Viso teksto publikacijos prieinamos nuo 2009 m. Be to, publikacijų, kurios yra laisvai prieinamos internete, įrašuose pateikiamos nuorodos į viso teksto dokumentus.

„Knygotyros“ straipsniai šioje duomenų bazėje pateikiami pradedant 2000 metų 36 tomu. Šiuo metu įrašyta 246 publikacijos – ne tik moksliniai straipsniai, bet ir šaltinių publikacijos, recenzijos, pranešimai. Kiekvienam straipsniui pateikiamos nuorodos į viso teksto dokumentą, naudotos literatūros sąrašą bei santraukos lietuvių ir anglų kalba.

- *Vilniaus universiteto publikacijų duomenų bazėje (PDB)*. Atviros prieigos bibliografinėje duomenų bazėje kaupiami duomenys apie VU darbuotojų paskelbtas publikacijas. Pateikiami išsamūs bibliografiniai publikacijų duomenys, santraukos bei nuorodos į viso teksto publikacijas, kurios yra prieinamos internete. Šiuo metu VU PDB įrašyti 284 „Knygotyros“ straipsniai. Čia pateikiamos visos be išimties publikacijos: moksliniai straipsniai, šaltinių publikacijos, recenzijos, pranešimai, informacijos, apžvalgos, kurių autoriai yra Vilniaus universiteto darbuotojai. Straipsniai, kuriuos parašė kitų Lietuvos ir užsienio šalių įstaigų darbuotojai, šioje bazėje neatspindimi. Retrospektyviai aprašyti „Knygotyros“ tomai nuo 1998 m. (25 tomo).

„Knygotyros“ straipsnių esama ir kitų Lietuvos mokslo ir studijų institucijų publikacijų duomenų bazėse (žr. 4 lentelę), tačiau jie atspindimi fragmentiškai, atsižvelgiant į autoriaus priklausomybę institucijai, kuri rengia duomenų bazę.
- *Nacionalinės bibliografijos duomenų banke*. Atviros prieigos bibliografinėje duomenų bazėje registruojami Lietuvoje nuo 1998 m. publikuoti leidiniai, nuo 2003 m. publikuoti straipsniai ir nuo 2003 m. užsienyje publikuoti lituanikos leidiniai. Tyrimo metu šioje bazėje buvo 427 „Knygotyros“ straipsniai, skelbti 2002–2011 m., taip pat pavieniai straipsniai iš 1972, 1975, 1979, 1981, 1988, 1990, 1993 metų tomų. Aprašomos visos „Knygotyroje“ skelbiamos publikacijos –

ir mokslinės, ir nemokslinės. Pateikiami pagrindiniai bibliografiniai duomenys, straipsnio anotacija, reikšminiai žodžiai. Deja, neduodamos nuorodos į viso teksto dokumentą, todėl skaitytojas turi pats savarankiškai ieškoti jį sudominusio straipsnio teksto internete arba užsisakyti patį leidinį.

Apibendrinant galima pasakyti, kad mokslinės informacijos ieškantiems užsienio šalių skaitytojams naudingiausia būtų duomenų bazė *Library, Information Science & Technology Abstracts with Full Text (LISTA)*, pateikianti ne tik bibliografinius duomenis, bet ir viso teksto dokumentus, bei elektroninių žurnalų katalogas *Directory of Open*

4 lentelė. „Knygotyros“ straipsniai Lietuvos mokslo ir studijų institucijų publikacijų duomenų bazėje

Institucija	Publikacijų skaičius
Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka	17
Kauno technologijos universitetas	11
Klaipėdos universitetas	7
Lietuvių kalbos institutas	7
Vytauto Didžiojo universitetas	3
Lietuvos kultūros tyrimų institutas	3
Lietuvos edukologijos universitetas	1
Aleksandro Stulginskio universitetas	1
Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademija	1
Šiaulių universitetas	1
Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas	1

Access Journals (DOAJ), nukreipiantis skaitytoją į skaitmeninę žurnalo versiją. Jų abiejų chronologinė aprėptis – nuo 2007 metų. Bibliografinius duomenis apie ankstesnių metų „Knygotyros“ straipsnius pateikia duomenų bazės *Library and Information Science Abstracts (LISA)* ir *MLA International Bibliography*.

Išsamiausia Lietuvos duomenų bazė, atspindinti visą „Knygotyros“ repertuarą, yra Nacionalinės bibliografijos duomenų bankas. Skaitytojams, norintiems perskaityti visą straipsnį, patogiau naudotis Lituaniistikos duomenų baze, nuo 2009 metų pateikiančia nuorodas į viso teksto dokumentus, tačiau reikia įsidėmėti, kad ji kaupia tik mokslinių publikacijų duomenis.

Mokslo darbų citavimas parodo tų darbų skaitomumą, populiarumą ir vertinimą, mokslininkų įtaką mokslo raidai. Citavimo duomenis pateikia kelios tarptautinės duomenų bazės ir elektroniniai informacijos ištekliai: *ISI Web of Science*, *Scopus*, *Google Scholar*, *Scimago Country & Journal Rank* ir kt. Lietuvoje citavimo duomenys fiksuojami vienintelėje Lituaniistikos duomenų bazėje.

ISI Web of Science duomenų bazėje „Knygotyra“ neaprašoma, tačiau duomenų apie jos straipsnių citavimą galima rasti, tiesa, jie labai fragmentiški, nes skaičiuojami tik tie straipsniai, kuriuos citavo šioje duomenų bazėje aprašytų straipsnių autoriai. Duomenų bazės duomenimis, šeši „Knygotyros“ straipsniai buvo cituoti 6 kartus. Lietuvos autoriai citavo vieno užsienio (Tomo Wilsono) ir penkių Lietuvos mokslininkų (Lolitos

Krūminaitės, Arūno Poviliūno, Remigijaus Misiūno, Broniaus Raguočio, Emanuelio Zingerio) straipsnius.

Nedidelį „Knygotyros“ citavimų skaičių lemia ir kitos objektyvios priežastys:

- humanitarinių mokslų žurnalai *ISI Web of Science* duomenų bazėje sudaro labai mažą dalį – tik 10 proc. visų šioje bazėje registruojamų žurnalų [12]. Taigi humanitarinių mokslų publikacijos šioje duomenų bazėje atspindimos neišsamiai, todėl citavimo rodikliai yra menki;
- lietuvių kalba parašytus Lietuvos mokslininkų straipsnius dažniausiai cituoja tik Lietuvos autoriai [3];
- daugiau cituojami kartu su užsienio mokslininkais parašyti straipsniai. „Knygotyroje“, kaip matėme, tokių straipsnių nėra;
- *ISI Web of Science* įtraukia labai ribotą skaičių žurnalų, leidžiamų ne anglų kalba, taigi citatos ne anglų kalba leidžiamuose žurnaluose dažniausiai neįtraukiamos į šios bazės citavimo analizę [3].

Google Scholar paieškos sistema pateikia gerokai daugiau humanitarinių ir socialinių mokslų publikacijų negu *ISI Web of Science*. Ji surenka duomenis apie visas mokamas ir laisvai prieinamas mokslines arba turinčias jų požymių publikacijas, esančias internete (*Google Scholar* ir kitur) [5, 175], todėl jos duomenys tiksliau ir išsamiau atspindi šių sričių mokslininkų veiklą.

Remdamasi *Google Scholar* duomenimis, įvairius citavimo rodiklius skaičiuoja *Publish or Perish* programa. Jos duomenimis, šioje paieškos sistemoje dabar yra 71 nagrinėjamo

laikotarpio „Knygotyros“ publikacija, iš jų 40 cituotos 60 kartų. Dažniausiai cituota Alma Braziūnienė (8 kartus), Audronė Glosienė ir Domas Kaunas (po 6 kartus), Arvydas Pacevičius (4 kartus), po 3 kartus – Arūnas Poviliūnas, Paulis Raabe ir Tiiu Reimo. Kitų autorių straipsniai buvo cituoti po 1–2 kartus arba visai necituoti.

Lietuvos autorių darbus citavo išskirtinai Lietuvos mokslininkai. Užsienio šalių mokslininkai citavo tik savo šalies autorių „Knygotyroje“ publikuotus darbus. Užfiksuotas tik vienas atvejis, kai vokiečių knygotyrininkas Manfredas Kleinas citavo Lietuvos mokslininko D. Kauno straipsnį. Iš viso „Knygotyros“ straipsnius citavo septyni užsienio šalių (Lenkijos, Estijos, Rusijos) autoriai 8 kartus. Tai sudaro 13 proc. viso „Knygotyros“ citavimų skaičiaus *Google Scholar* paieškos sistemoje.

Kiek didesnis užsienio mokslininkų citavimų skaičius atspindimas tarptautinėje duomenų bazėje *Lituanistika*. Joje „Knygotyros“ autorių straipsniai, publikuoti 2000–2009 m., buvo cituoti 104 kartus. Kaip ir *ISI Web of Science* bei *Google Scholar*, šioje bazėje pasikartoję ta pati citavimo tendencija – didžioji dauguma „Knygotyros“ straipsnių sulaukė Lietuvos mokslininkų dėmesio. Jie citavo 98 kartus. Užsienio šalių (Vokietijos, JAV, Rusijos, Lenkijos, Estijos) mokslininkai citavo 6 kartus (5,8 proc.), iš jų 4 kartus – Lietuvos autorių darbus.

Citavimo duomenys šioje bazėje nurodomi ne visų, bet tik ekspertų teigiamai įvertintų publikacijų. Taigi, neapėriant viso straipsnių srauto „Knygotyros“ citavimo ro-

diklis mažėja, tačiau jis atspindi vertingiausių straipsnių vertinimą.

Kaip matome, visų aptartų informacijos išteklių duomenys rodo, kad „Knygotyros“ straipsnius cituoja labai nedaug užsienio mokslininkų. Tai galima paaiškinti humanitarinių ir socialinių mokslų specifika. Didelė dalis šių mokslų tyrimų telkiasi nacionalinės kultūros erdvėje ir ja ribojasi, kryptingai orientuojasi į nacionalinės kultūros interesus [16, 8]. „Knygotyros“ kaip humanitarinių mokslų leidinio tematika taip pat yra nacionalinė, tyrimai svarbūs labiau ne tarptautiniu, bet nacionaliniu mastu. Mokslo darbai daugiausia publikuojami lietuvių kalba ir Lietuvos autorių, juose nėra daug originalių teorinių bei metodologinių teiginių, dalis straipsnių yra aprašomojo pobūdžio. Visa tai lemia mažą užsienio autorių cituojamumą rodiklį. Tačiau tai nereiškia, kad „Knygotyros“ straipsniai nedomina užsienio mokslininkų. Dėl nacionalinės tematikos „Knygotyroje“ skelbiamų tyrimų rezultatais mažiau naudojamosi tarptautiniuose tyrimuose.

Citavimo analizė parodo ne tik publikacijų matomumą ir skaitomumą, bet ir jų paplitimo „geografiją“. Remiantis minėtų elektroninių informacijos išteklių duomenimis, „Knygotyros“ straipsnius citavo penkių valstybių mokslininkai. Lietuvoje publikuotais knygotyrininkų darbais rėmėsi Lenkijos, Estijos, Rusijos, Vokietijos ir JAV mokslininkai. Visų šių šalių, išskyrus JAV, atstovai dalyvauja ir „Knygotyros“ redaktorių kolegijos veikloje, tuo padėdami gerinti leidinio sklaidą savo šalyse.

Publikacijų sklaidą pasaulyje tiesiogiai lemia *leidinio platinimas* užsienyje, t. y. jo perdavimas mokslo institucijoms, bibliotekoms bei asmeniškai mokslininkams. „Knygotyros“ svetainėje skelbiama, kad ji mainais siunčiama keturiasdešimt trims Europos, Amerikos ir Azijos šalių mokslo institucijoms ir bibliotekoms. Leidinių gauna Bulgarijos, Čekijos, Didžiosios Britanijos, Estijos, Italijos, Kroatijos, Latvijos, Lenkijos, Norvegijos, Olandijos, Portugalijos, Rumunijos, Slovėnijos, Suomijos, Vengrijos, Vokietijos, Švedijos, JAV, Kanados ir Japonijos įstaigos. Be to, apie 20–30 kiekvieno tomo egzempliorių siunčiama asmeniškai žymiesiems įvairių pasaulio šalių knygotyros mokslininkams ir specialistams. Šie ryšiai yra svarbi leidinio pripažinimo sąlyga [9, 15].

IŠVADOS

Išanalizavus „Knygotyros“ 2000–2011 m. straipsnių masyvą įvairiais efektyviais tarptautinę sklaidą lemiančiais aspektais, galima teigti, kad šis leidinys turi realias galimybes būti matomas ir vertinamas užsienio skaitytojų:

- straipsniai užsienio kalba sudaro 27,4 procento viso „Knygotyros“ straipsnių skaičiaus. Didžiąją jų dalį sudaro straipsniai anglų ir rusų kalbomis;
- lietuviški straipsniai turi santraukas užsienio kalba (dažniausiai anglų);
- užsienio šalių autorių publikacijų dalis žurnale sudaro 26,6 procentų. Užsienio mokslininkai, skelbiantys savo tyrimus „Knygotyroje“, atstovauja 16 šalių;
- redaktorių kolegija yra tarptautinė; jos veikloje dalyvauja šešių šalių (Estijos,

Vokietijos, Lenkijos ir Latvijos, Rusijos ir Suomijos) specialistai;

- internete laisvai prieinama skaitmeninė „Knygotyros“ versija;
- „Knygotyra“ referuojama penkiose tarptautinėse ir trijose Lietuvos duomenų bazėse; informacijos apie žurnalą su nuorodomis į internetinę jo svetainę galima rasti keturiuose elektroniniuose ištekliuose;
- „Knygotyros“ citavimo duomenys pateikiami tarptautinėje paieškos sistemoje *Google Scholar* ir Lietuvos duomenų bazėje *Lituanistika*;
- Žurnalas platinamas 20 pasaulio šalių.

Šie faktai rodo, kad Lietuvos knygotyros mokslas sėkmingai įsilieja į pasaulio mokslo publikacijų srautą.

„Knygotyra“ neatitinka tik dviejų efektyvios publikacijų sklaidos tarptautiniu mastu kriterijų: 1) nėra nė vieno tarptautinės bendraautorystės atvejo; 2) menkas tarptautinis žurnalo straipsnių citavimas.

Tarptautinė bendraautorystė ir tarptautinis citavimas būdingesni fizinių, biomedicinos ir technologijų mokslams. Humanitarnių ir socialinių mokslų specifika lemia, kad šių sričių, taigi ir knygotyros, mokslininkai dažniausiai dirba individualiai, kelių autorių kartu parašytų straipsnių skaičius yra labai nedidelis. Tačiau reikia pasakyti, kad tarptautinei bendraautorystei atsirasti ir plėtotis padėtų mokslo darbuotojų stažuotės užsienyje.

Menką tarptautinį knygotyros publikacijų citavimą lemia pagrindinis šios mokslo srities uždavinys – ugdyti nacionalinę mokslo

potencialą. Atliktas tyrimas taip pat patvirtino, kad didžioji dalis knygotyros straipsnių orientuota į Lietuvos mokslą. Tai rodo jų publikavimo kalba, nacionalinė tematika, užsienio autorių teorinių ir metodologinių straipsnių vertimai į lietuvių kalbą.

Taigi „Knygotyra“ atitinka šešis efektyvios tarptautinės sklaidos kriterijus iš aštuonių nagrinėtų. Tai rodo, kad Lietuvos knygotyros mokslas sėkmingai įsilieja į pasaulio mokslą, kartu neprarasdamas nacionalinės svarbos.

NUORODOS

1. AGERBÆK KJØLLER NIELSEN, Anders. Factors in Open Access which influence the impact cycle. *ScieComInfo* [interaktyvus], 2010, vol. 6, no. 1 [žiūrėta 2012 m. birželio 11 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.sciecom.org/sciecominfo/article/view/3549/3123>>.

2. ATKOČIŪNIENĖ, Zenona. Mokslo komunikacija: Lietuvos mokslo žurnalai mokslo komunikacijos kaitos požiūriu. *Informacijos mokslai*, 2009, t. 49, p. 70–83.

3. DAGIENĖ, Eleonora. Changes in Lithuanian research journal publishing in 2009–2010. *ScieComInfo* [interaktyvus], 2012, vol. 7, no. 1 [žiūrėta 2012 m. birželio 5 d.]. Prieiga per internetą: <<http://nile.lub.lu.se/ojs/index.php/sciecominfo/article/view/4906/4406>>.

4. DAGIENĖ, Eleonora. Lietuvos mokslo žurnalai pasaulio kontekste. *Mokslo Lietuva*, 2010, rugs. 23.

5. DAGIENĖ, Eleonora. Web of Science ir Google Scholar mokslometrinė rodiklių palyginimas. *Mokslo ir technikos raida*, 2011, t. 3, nr. 2, p. 162–178.

6. GALINIENĖ, Gintarė. Šiuolaikinės universitetinės leidybos perspektyvų gairės. *Knygotyra*, 2010, t. 54, p. 291–300.

7. GLOSIENĖ, Audronė. Humanitariniai ir socialiniai mokslai Europos mokslinių tyrimų erdvėje. *Informacijos mokslai*, 2003, t. 27, p. 23–39.

8. JAKIMAVIČIŪTĖ, Iveta. Pasaulio knygotyros leidiniai. *Knygotyra*, 2010, t. 55, p. 269–315.

9. KAUNAS, Domas. Keturiasdešimt penkeri „Knygotyros“ metai ir tomai. Iš *Vilniaus universiteto mokslo darbų „Knygotyra“ turinio rodyklė, 1961–2005, t. 1–45*. Vilnius, 2005, p. 14–15.

10. MACEVIČIŪTĖ, Elena. „Knygotyra“: pastovumas ir permainos. *Knygotyra*, 2006, t. 47, p. 297–306.

11. MATKEVIČIENĖ, Renata. Lietuvos mokslininkų komunikacija: mokslo kūriniam publikuoti pasirinkamų mokslo leidinių atvejo studija. *Informacijos mokslai*, 2009, t. 49, p. 84–98.

12. PETRAUSKIENĖ, Žibutė. Bibliometric researches – new service at Vilnius University Library. *ScieComInfo* [interaktyvus], 2012, vol. 8, no. 1 [žiūrėta 2012 m. birželio 11 d.]. Prieiga per internetą: <<http://www.sciecom.org/ojs/index.php/sciecominfo/article/view/5427/4758>>.

13. PETRAUSKIENĖ, Žibutė. Elektroniniai išteklių humanitarams. *Knygotyra*, 2006, t. 47, p. 221–242.

14. STONIENĖ, Vanda. „Knygotyra“ (1970–1999): analitinė apžvalga. *Knygotyra*, 2000, t. 36, p. 119–132.

15. STONKIENĖ, Marija; JANIŪNIENĖ, Erika; MATKEVIČIENĖ, Renata. Formalioji

mokslo komunikacija mokslo leidiniuose „Knygotyra“ ir „Informacijos mokslai“: kiekybinis tyrimas. *Knygotyra*, 2010, t. 54, p. 320–338.

16. *Tarptautinė mokslinė duomenų bazė Lituanistika*: galimybių studija. Kaunas: Technologija, 2007. 298 p. ISBN 978-9955-25-497-3.

17. TAUTKEVIČIENĖ, Gintarė. Elektroniniai mokslo informacijos šaltiniai ir interakty-

vios technologijos. Iš *Naudojimas elektroniniais mokslo informacijos šaltiniais (duomenų bazėmis) [interaktyvus]*. Vilnius, 2010 [žiūrėta 2012 m. birželio 19 d.], p. 41–98. Prieiga per internetą <<http://www.lmba.lt/node/8178>>.

18. VOVERIENĖ, Ona. Knygotyrinių ir informacijos mokslų leidinių citavimo analizė (1949–1998). *Knygotyra*, 2000, t. 36, p. 133–147.

INTERNATIONAL DISSEMINATION OF “BOOK SCIENCE” PUBLICATIONS: BIBLIOMETRIC ANALYSIS

GIEDRĖ MIKNIENĖ

Abstract

This paper introduces a quantitative study of research in book science, throwing light on one aspect of scientific communication – the worldwide dissemination of scientific news published in the serial “Book Science” („Knygotyra“). The latter has been selected as the research object because it is the only specialized Lithuanian publication on the topic, containing the majority of papers in book science and related fields, published in the state. In Lithuania, “Book Science” is recognized as a publication meeting the today’s scientific requirements and ensuring a high quality of its articles. The study period is 2000–2011. The research has employed qualitative methods, such as analysis of the qualitative characteristics of the publication flow and citations.

The analysis of the scientific production of “Book Science” has been carried out in eight aspects crucial for the effective worldwide dissemination of scientific data: publication language, the language and length of summaries, internationality, international co-authorship, the international composition of the editorial board, open access to electronic publication, references in international databases, international citing,

The research has revealed “Book Science” to have a strong potential for being noticed and read by international readers because:

- papers in languages other than Lithuanian make up 27.4 per cent of the total number of its articles;
- articles in Lithuanian have summaries in another language (most often in English);
- the proportion of publications by foreign authors in the journal is 26.6 percent; such authors represent 16 countries;
- the international editorial board includes specialists from six countries (Estonia, Germany, Poland, Latvia, Russia, and Finland);
- the digital version of “Book Science” is openly accessible online;
- “Book Science” is referenced in five international and three Lithuanian databases; information about the journal with the links to its online site is given in four electronic resources;
- citation data for “Book Science” are given by the Google Scholar international search engine and in the Lithuanian database “Lithuanistics”;

- the journal is distributed in 20 countries worldwide.

“Book Science” does not conform to only two criteria of the effective worldwide dissemination of publications: 1) there is not a single case of international co-authorship; 2) the international citation level of the journal’s articles is low.

International co-authorship and international citing are more usual in the case of physical, biomedical, and technological sciences. Due to the specifics of humanities and social sciences, their researchers most often work individually, so the number of papers written by more than one author is very small.

As to the low international citation level, it is caused by the circumstance that the main aim of this scientific area is to foster the national scientific potential. The present research has confirmed the fact that the majority of articles in the field of book science are oriented to the science of Lithuania. This is indicated by their language, national-oriented topics, translations into Lithuanian of theoretical and methodological articles by foreign authors.

The research has demonstrated that “Book Science” meets six out of the eight criteria of effective international dissemination – the fact that shows the book science of Lithuania to integrate successfully into international science, meanwhile retaining its national significance.

Įteikta 2012 m. lapkričio mėn.